EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 23.11.2023
COM(2023) 707 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Shrnutí strategických plánů společné zemědělské politiky na období 2023-2027: společná snaha a kolektivní ambice

1. ÚVOD

Strategické plány společné zemědělské politiky (SP SZP nebo plány) jsou klíčovým nástrojem pro realizaci SZP v letech 2023–2027. SP SZP, které byly vypracovány členskými státy a schváleny Komisí, aby se zajistilo splnění celkových cílů EU, podporují zemědělství a venkovské oblasti **veřejnými výdaji** v celkové **výši 307 miliard EUR** prostřednictvím Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) (včetně vnitrostátního spolufinancování).

Zavedením SP SZP, které představují **jednotný plánovací nástroj**, přesunuli zákonodárci EU pozornost v oblasti provádění SZP z dodržování předpisů na aspekt **výkonnosti**. Členské státy proto využily **nástroje obou fondů** SZP (přímé platby, intervence pro některá odvětví trhu a podpora rozvoje venkova), aby navrhly intervenční logiku pro každý z **10 specifických cílů** stanovených v nařízení o SZP ([1]) na základě analýz silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (SWOT) na svých příslušných územích a dále svých souvisejících potřeb. Po uskutečnění strukturovaného dialogu ([2]) Komise posoudila předložené plány a každému členskému státu zaslala své připomínky, než následně do konce roku 2022 schválila revidované návrhy plánů ([3]).

Právní předpisy SZP stanovily **záruky**, které vymezují rozsah činnosti členských států, aby se zachovaly **rovné podmínky** a zajistilo dosažení **kolektivních ambicí.** To se děje prostřednictvím těchto prostředků: i) společné definice a typy intervencí; ii) minimální požadavky; iii) společné výkonnostní rámce; iv) minimální požadované úrovně výdajů ve vztahu k následujícímu: menší a středně velké zemědělské podniky; mladí zemědělci; životní prostředí, klima a dobré životní podmínky zvířat a nástroj LEADER pro účely integrovaného místního rozvoje; v) začlenění právních předpisů v oblasti životního prostředí a klimatu do plánování a navrhování SP SZP. V porovnání s předchozím obdobím SZP bylo zapotřebí, aby SZP celkově více přispívala k dosahování cílů v oblasti životního prostředí a klimatu. Každý strategický plán SZP stanoví cílové hodnoty pro očekávané výsledky a využívá společných ukazatelů EU, které zahrnují podporu jak z EZZF, tak EZFRV. Cílové hodnoty, stejně jako specifikace intervencí a požadavků, se však u jednotlivých plánů liší, což odráží rozdílné potřeby a preference členských států.

Od SP SZP se očekává, že tím, že budou řešit jejich specifické potřeby, budou v souladu **s právními předpisy a závazky Unie v oblasti životního prostředí a klimatu** a budou k nim přispívat, zejména **k cílům Unie pro rok 2030 stanoveným ve strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“ a ve strategii EU v oblasti biologické rozmanitosti** ([4]), spolu s dalšími nástroji EU a vnitrostátními nástroji. Svou roli v rámci zajišťování tohoto přispění mají závazná pravidla, včetně vyčlenění prostředků na režimy pro klima, životní prostředí a dobré životní podmínky zvířat v rámci každého SP SZP ve výši alespoň 25 % přímých plateb na ekoschémata a alespoň 35 % výdajů z EZFRV. Současně se očekává, že opatření v rámci SZP přinesou 40 % prostředků fondů SZP EU pro účely dosažení cílů souvisejících s oblastí klimatu, které se vypočítají podle stanovené metodiky ([5]).

([1]) Viz nařízení o strategických plánech SZP (nařízení (EU) 2021/2115).
([2]) V této fázi Komise vydala doporučení pro jednotlivé členské státy, viz COM(2020) 846 final.
([3]) Strategické plány SZP (europa.eu)
([4]) COM(2020) 381 final a COM(2020) 380 final.
([5]) Článek 100 nařízení o SP SZP.

Tato zpráva je odpovědí na výzvu zákonodárců EU ([6]), aby Komise vypracovala **přehled** 28 schválených SP SZP ([7]) a posoudila jejich **společné úsilí a kolektivní ambice** při dosahování specifických cílů SZP. Zabývá se také přispěním SP SZP k cílům Unie pro rok 2030 stanoveným ve strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“ a strategii EU v oblasti biologické rozmanitosti. Vychází z Komisí vypracovaného přehledu schválených SP SZP ([8]) a opírá se o studii, která mapuje a analyzuje plány ([9]) v podobě, v jaké byly schváleny (do konce roku 2022) na začátku prováděcího období.

Zpráva zkoumá **společné úsilí obsažené v plánech** za účelem dosažení cílů SZP na základě analýzy potřeb a intervenční logiky stanovené členskými státy. Analýza se zaměřuje na priority plánů, finanční příděly, cíle, požadavky a dobrovolné postupy.

Tato zpráva je zveřejňována v prvním roce provádění plánů, zatímco údaje o využití ze strany zemědělců a dalších příjemců mají být zveřejněny až v roce 2025. Tato zpráva se proto opírá o hodnoty ukazatelů plánovaných ve schválených SP SZP a z **kvalitativního vyhodnocení možných dopadů** jednotlivých rozhodnutí. **Skutečné dopady** budou záviset na kumulativních účincích intervencí a lze je určit pouze prostřednictvím **hodnocení**. Tyto dopady bude třeba posuzovat v souvislosti s **dopadem dalších nástrojů EU a vnitrostátních nástrojů,** které se zabývají potřebami identifikovanými ve strategických plánech SZP, jakož i s dalšími vnějšími faktory.

Vzhledem k tomu, že tato zpráva vychází ze schválených verzí SP SZP (konec roku 2022), nezachycuje některé konkrétní důsledky, které při provádění SP SZP vyvolává rozkol způsobený **ruskou agresivní válkou proti Ukrajině**. To se týká **přechodných a mimořádných odchylek** v roce 2023 od nových požadavků na střídání plodin a na minimální podíl orné půdy vyhrazené na neprodukční funkce a ploch půdy ležící ladem za účelem produkce potravin ([10]). Současně v roce 2023 začaly členské státy navrhovat **změny** svých SP SZP ([11]). Při jejich posuzování Komise potvrdila, že by neměly snižovat celkový environmentální přínos, díky němuž mohla Komise schválit plány v roce 2022 a současně akceptovat dobře cílené a odůvodněné úpravy.

Tato zpráva je krokem v širším procesu **hodnocení výkonnosti SZP** v návaznosti na poznatky z období 2014–2020 uvedené ve zprávě Komise o výkonnosti SZP v tomto období ([12]). Další informace poskytnou/poskytne: i) údaje o provádění na úrovni příjemců SZP od roku 2025; ii) posouzení nového modelu poskytování v roce 2025; iii) průběžná hodnocení v roce 2026; iv) výroční zprávy o výkonnosti a v) následné hodnocení v roce 2031([13]).

([6]) Článek 141 odst. 2 a 124. bod odůvodnění nařízení o SP SZP.
([7]) Každý členský stát má jeden strategický plán, kromě Belgie, která má dva: jeden pro Flandry a jeden pro Valonsko.
([8]) Viz schválených 28 strategických plánů SZP (2023–2027), souhrnný přehled pro 27 členských států, fakta a čísla, 2023.
([9]) (Ecorys a kol., 2023) Mapování a analýza strategických plánů SZP, posouzení společného úsilí pro období 2023–2027.
([10]) Viz prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1317. Všechny členské státy s výjimkou dvou výjimky uplatnily. Z toho dva členské státy se odchýlily pouze od požadavku na střídání plodin.
([11]) V roce 2023 již Komise obdržela 18 návrhů změn od 15 členských států. Do 4. října 2023 již Komise přijala devět změn.
([12]) COM(2021) 815 final
([13]) Články 134, 140 a 141 nařízení o společných ustanoveních.

2. SHRNUTÍ STRATEGICKÝCH PLÁNŮ A SPOLEČNÉHO ÚSILÍ O DOSAŽENÍ CÍLŮ SZP

2.1. Podpora inteligentního, konkurenceschopného, odolného a diverzifikovaného zemědělského odvětví, které zajistí dlouhodobé zabezpečení potravin

Podpora příjmů oddělených od produkce pro životaschopnost zemědělských podniků zůstává důležitým nástrojem jak v návrhu nařízení o společném zemědělském programu, tak ve společném zemědělském programu. Navzdory modernizaci a konsolidaci zemědělských podniků, ke které doposud došlo, **zůstávají příjmy v zemědělství výrazně nižší než průměrná mzda** v ostatních hospodářských odvětvích. Primárním zdrojem příjmů zemědělských podniků jsou tržní příjmy, ale v mnoha odvětvích a členských státech hraje významnou roli podpora v rámci SZP, která v roce 2020 představovala v průměru 23 % příjmů zemědělských podniků.

S ohledem na článek 39 Smlouvy o fungování Evropské unie zůstává finanční podpora, která má zemědělcům zaručit přiměřenou životní úroveň, klíčovým prvkem SZP. Na základě předem definovaných národních rozpočtových přídělů na období 2023–2027 zůstávají přímé platby nejdůležitějším finančním nástrojem SPS. Celkově lze říci, že SP SZP vykazují **významné společné úsilí o podporu příjmů zemědělských podniků**, zajištění **spravedlivějšího rozdělení** této podpory **menším zemědělským podnikům** a snížení rozdílů v příjmech v **nejzranitelnějších odvětvích** a **znevýhodněných oblastech**.

Podpora prostřednictvím přímých plateb je ve všech plánech podmíněna požadavky na ekologicky udržitelné zemědělství (zvýšená podmíněnost ([14]), které jsou náročnější než v předchozím období SZP (2014–2022). Tento typ podpory se navyšuje, pokud je zaměřen na zranitelná odvětví, znevýhodněné oblasti a skupiny, jako jsou menší zemědělské podniky a zemědělské podniky s krátkou dobou činnosti (mladší zemědělci). Příjmové nástroje přispívají k **zajištění potravin** a k **udržení zemědělské činnosti ve všech zeměpisných oblastech** a řeší dlouhodobé problémy, jako je udržení pracovních míst v odlehlých venkovských oblastech, podpora odvětví a zemědělských postupů, které udržují živobytí a krajinu, a zpomalení opouštění půdy a vylidňování venkova.

Navzdory poklesu finančních přídělů na podporu příjmů pro období 2023–2027 se očekává, že podíl podporovaných zemědělských ploch se ve srovnání s předchozím obdobím SZP mírně zvýší (na 89 % zemědělské půdy EU, na kterou se vztahují podmínky).

V reakci na zvýšenou snahu o spravedlnost v právním rámci EU **byla posílena konvergence** úrovní **podpory příjmu** v členských státech, které stále používají „historické“ úrovně plateb. Všechny členské státy kromě pěti mají dosáhnout do roku 2027 stejné úrovně základní podpory příjmu pro udržitelnost na hektar (paušální sazba základní podpory příjmu) ve všech svých zemědělských podnicích. **Vyšší objem prostředků** vyčleněných na doplňkovou redistributivní podporu příjmu pro udržitelnost zároveň posiluje podporu příjmů, která je určena **přímo menším a středně velkým zemědělským podnikům**. Ve většině členských států se zvyšují dodatečné přímé platby na hektar pro způsobilé zemědělské podniky s menší než průměrnou velikostí. Nová povinnost

([14]) Podmíněnost zahrnuje povinné požadavky na hospodaření (PPH) podle právních předpisů EU mimo SZP a standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES) podle právních předpisů SZP.

přerozdělovat podporu příjmů způsobila, že celkový finanční příděl určený pro redistributivní podporu příjmů na přerozdělovací účely se ve srovnání s předchozím obdobím SZP výrazně zvýšil, takže nyní představuje 10,7 % přímých plateb a dalších 20 miliard EUR na přímé platby určené menším zemědělským podnikům. Přerozdělovací účinek, který zvyšuje spravedlnost, zvýšily některé členské státy, pokud to bylo relevantní, omezením nebo snížením základních a jiných plateb větším zemědělským podnikům (11 SP SZP).

V celé EU existuje vzorec pro **doplnění podpory příjmů pro zemědělství v** oblastech s **přírodními a jinými omezeními**. Vyrovnáním vyšších nákladů na produkci potravin a krmiv v oblastech postižených špatnými klimatickými, půdními nebo jinými podmínkami, jako jsou hory nebo půda v suchých či chladných oblastech, pomáhá tato podpora udržet zemědělskou činnost v těchto oblastech a pozitivně ovlivňuje socioekonomické faktory. Zemědělské podniky v oblastech s přírodními a jinými omezeními, zejména v horských oblastech, jsou v průměru méně intenzivní, s větším využitím půdy prospěšným pro životní prostředí a biologickou rozmanitost (např. pastviny, bílkovinné plodiny a úhor) ([15]). V oblastech s vyšším výskytem extenzivních zemědělských systémů a systémů s nízkými vstupy podpora snižuje riziko opuštění půdy, a pomáhá tak udržovat určité environmentální podmínky.

Tím, že **přímé platby** zaručují příjemcům SZP minimální úroveň příjmů, **pomáhají** také **stabilizovat příjmy v tomto odvětví**. Rozhodnutí členských států ukazují určitou změnu orientace na cílenější nástroje pro řízení volatility příjmů. Kromě jednoho z nich vyčleňují všichni poskytovatelé služeb sociální ochrany na nástroje řízení rizik méně než 2 % svých celkových výdajů na SZP. V porovnání s minulostí se zvýší podíl podniků s podporovanými nástroji **řízení rizik**. To se však týká **pouze 14 % všech zemědělských podniků v EU**, které jsou soustředěny v malém počtu členských států.

Pomalý růst (v některých případech stagnace) produktivity v zemědělství zůstává v mnoha členských státech problémem a v některých odvětvích jej zhoršují vysoké náklady (zejména na pracovní sílu a půdu). **Prioritou SP SZP je růst produktivity** a zavádění **inovativních postupů a technologií**. Očekává se, že téměř 400 000 příjemců (4 % zemědělských podniků v EU) využije podporu na produktivní investice (především v zemědělských podnicích). S takovou podporou počítají všechny SP SZP. Je to signál **zvýšeného společného úsilí o** modernizaci zemědělských podniků, posílení konkurenceschopnosti odvětví a řešení problémů v oblasti životního prostředí, klimatu a dobrých životních podmínek zvířat. Investice zaměřené na přizpůsobení se klimatu a zlepšení environmentálních podmínek, které podporují produktivitu, jako je například zdraví půdy, nabývají na významu a budou vyžadovat větší pozornost. Cílená podpora investic, spolupráce a znalostí, která by zemědělcům pomohla využívat a zavádět digitální nástroje a systémy, je stále poměrně nízká.

Ve srovnání s minulostí se zvýšila **podpora finančních nástrojů** (1 miliarda EUR) – usnadnění přístupu k investicím se zaměřením na malé a mladé zemědělce, jakož i na družstva a organizace producentů.

SP SZP pro jednotlivá **odvětví** odrážejí **odlišnou odvětvovou realitu** a zejména obtíže, s nimiž se některá odvětví potýkají, pokud jde o zachování životaschopnosti v jejich regionálním kontextu a zároveň o **splnění společenských očekávání**. SP SZP poskytují

([15]) Viz Platby v oblastech s přírodními omezeními – Přehled a socioekonomické a environmentální charakteristiky zemědělství v oblastech ANC na základě údajů FADN, červenec 2023, Evropská komise, GŘ pro zemědělství a rozvoj venkova, Brusel.

cílenou podporu příjmů (podporu příjmů vázanou na produkci) odvětvím hovězího masa a ovcí, která by jinak byla ztrátová, a odvětvím telecího masa a mléka. Lepší příjmová situace by měla těmto zemědělským podnikům pomoci **investovat a překonat jejich potíže**. Pozitivní přínos pro biologickou rozmanitost lze očekávat v případě, že podpora zachovává extenzivní zemědělství, zatímco skutečný dopad podpory příjmů vázaných na produkci na klima bude zjištěn na základě hodnocení po realizaci. Z vázané podpory těží také bílkovinné plodiny, ovoce a zelenina a některá další odvětví.

Podpora příjmů vázaných na produkci prospěje **21 % zemědělských podniků v EU** (což je o něco vyšší podíl než v posledním sledovaném období), přičemž průměrný roční finanční příděl bude vyšší (o 6 % než v roce 2022). Ve sledovaném období bylo na tento nástroj vyčleněno 7 % celkových veřejných výdajů SZP.

Navzdory dlouhodobému trendu, kdy se podíl zemědělců na přidané hodnotě v celé EU snižuje, **se zdá, že SP SZP využívají nástroje ke zlepšení postavení zemědělců v potravinovém řetězci v omezené míře,** což dokládá omezené přidělování zdrojů a využívání nástrojů spolupráce a koordinace. Podpory SZP na účast ve skupinách producentů, organizacích producentů, místních trzích, krátkých dodavatelských řetězcích a režimech jakosti dosáhne přibližně **760 000 zemědělských podniků (8 % všech zemědělských podniků**). Pro většinu členských států to však představuje nárůst. Důležitá zůstává podpora uznaných organizací producentů ovoce a zeleniny. Podpora „ostatních odvětví“ ([16]) prostřednictvím specializovaných odvětvových programů, která byla poprvé umožněna v reformované SZP, je omezená.

Navzdory finančnímu úsilí vynaloženému na podporu konkrétních odvětví (zejména prostřednictvím vázané podpory nebo odvětvových intervencí) **SP SZP pro podporu jednotlivých odvětví systematicky neobsahují odvětvové strategie** napříč fondy a nástroji, které by řešily konkrétní dlouhodobé odvětvové problémy.

2.2. Příspěvek k opatřením v oblasti klimatu a k ochraně přírodních zdrojů a k zastavení a zvrácení úbytku biologické rozmanitosti

Členské státy při posuzování potřeb ve velké míře uznávají významné problémy zemědělství a venkovských oblastí související s klimatem, životním prostředím a biologickou rozmanitostí. Kombinace povinností (zvýšená podmíněnost) a dobrovolných zásahů obsažených ve SP SZP mají za cíl **podpořit zavádění zemědělských postupů, které** mohou **snížit negativní tlaky** a v mnoha ohledech **prospět klimatu, přírodním zdrojům** a biologické rozmanitosti:

- **Definice** stanovené v SP SZP (např. pro zemědělskou činnost, zemědělskou plochu, způsobilý hektar a trvalé travní porosty) představují vstupní bod pro podporu v rámci SZP a stanoví určité minimální povinnosti. V porovnání s minulostí lze lépe reagovat na výzvy v oblasti biologické rozmanitosti a klimatu, neboť některé plány využívají právní rámec, který **umožňuje více prostoru pro přírodu** (např. neprodukční krajinné prvky a oblasti) **nebo pro určité prospěšné činnosti** (paludikultura a agrofotovoltaika) ve způsobilých oblastech, čímž je zajištěna podpora těchto oblastí a případně jejich ochrana, i když nemají primárně zemědělský charakter.

([16]) Odvětví jiná než ovoce a zelenina, včelařství, víno, chmel, olivový olej a stolní olivy.

- **Vyšší standardy pro** zemědělské postupy jako **podmínka pro získání podpory v rámci SZP** (zvýšená podmíněnost) se budou vztahovat **na 89 % zemědělské půdy v EU** ([17]). Pro řadu zemědělců se jedná o podstatnou změnu, protože podmíněnost se oproti předchozímu období, kdy byly „ekologizace“ podporovány 30 % přímých plateb, zvyšuje.
- Někteří zemědělci budou **dobrovolně** odměňováni za zavádění **dalších a ambicióznějších postupů** – nad rámec požadavků stanovených podmínkami**,** které řeší klíčové tlaky na přírodní zdroje, klima a biologickou rozmanitost. Na jejich podporu bude vynaloženo 32 % veřejných výdajů na SP SZP (97,6 miliardy EUR)([18])**.** Víceletou/roční podporu na zlepšení zemědělských postupů prostřednictvím ekologických programů (44,7 miliardy EUR) a agroenvironmentálně-klimatických a jiných závazků v oblasti řízení (33,2 miliardy EUR) doplňují různé další nástroje. Patří mezi ně cílené investice (8,6 miliardy EUR) a podpora oblastí s přírodními omezeními (příspěvek 9,4 miliardy EUR), které mohou omezením opouštění půdy nepřímo přispět k zachování biologické rozmanitosti zemědělské půdy. Využití této podpory je dobrovolné, takže přesný přínos bude znám až po jejím zavedení.

Strategie Společenství jsou důležitým, nikoli však jediným nástrojem k dosažení cílů strategie EU „od zemědělce ke spotřebiteli“ a strategie v oblasti biologické rozmanitosti, které jsou závislé i na dalších nástrojích EU a jednotlivých států. Přesto přispívají k dosažení různých cílů. S výjimkou ekologického zemědělství se v rámci SP SZP obecně nevyčíslují vnitrostátní aspirace nebo příspěvky k těmto cílům, což odráží neexistenci právní závazky a také, v některých případech, i metodické a technické obtíže.

EU snížila od roku 1990 **emise skleníkových plynů ze** zemědělství o více než 20 %. Ačkoli emise byly v posledních 10 letech stabilnější, účinnost produkce (tj. nižší emise na jednotku produkce) se zvýšila. Aby se zvýšil příspěvek zemědělského odvětví EU k cílům EU v oblasti klimatu, bylo navrženo několik opatření v oblasti SP SZP, a to jak pro propady uhlíku, tak pro zdroje emisí.

Zejména SP SZP vykazují **značné úsilí o** postupy pro sekvestraci **a ukládání** uhlíku do **půdy a biomasy** prostřednictvím kombinace podmíněnosti (s ochranou mokřadů a rašelinišť, která se v roce 2025 plně vztahuje na všechny členské státy) a dobrovolných zásahů v souvislosti s: dalším zlepšováním kvality půdy; ochranou a obhospodařováním trvalých travních porostů, mokřadů a rašelinišť; a podporou zemědělsko-lesnických a krajinných prvků.

Podmínkami vyvolaná zlepšení v oblasti obdělávání půdy, půdního pokryvu a střídání plodin zvýšila práh pro ambicióznost financovaných dobrovolných opatření na **zlepšení hospodaření s živinami**. Spolu s podporou nižšího používání minerálních hnojiv, která se týká přibližně 15 % zemědělské půdy v EU, a investicemi do přesného zemědělství pomáhá snižovat emise$_{N2O}$. Celkem **35 % zemědělské půdy v EU** by mělo využívat na půdě založených dobrovolných opatření pro **sekvestraci uhlíku a snížení emisí**$_{N2O}$.

Podpora **extenzivních systémů chovu hospodářských zvířat** v rámci SP SZP pomáhá udržovat nejen zásoby uhlíku, ale také tradiční krajinu, a zároveň zlepšuje nezávislost na krmivech a hospodářské činnosti na okrajových půdách. Mnohé SP SZP výslovně uznávají **potřebu snížit emise související s hospodářskými zvířaty** (zejména metan z

([17]) Normy se vztahují na různé podíly půdy v závislosti na jejich specifickém účelu.
([18]) To zahrnuje i podporu dobrých životních podmínek zvířat.

přežvýkavců). SP SZP zahrnují zejména **podporu investic do**: zlepšení skladování hnoje a hospodaření s ním; zařízení pro rozmetání kejdy s nízkými emisemi; a anaerobních fermentorů. To bude doplněno podporou **genetických vylepšení**. Méně než polovina SP SZP zahrnuje **další relevantní podporu** (např. pro venkovní pastvu, zlepšení krmných plánů a krmných doplňků) a stanovuje (velmi rozdílné) cíle **(2,4 % dobytčích jednotek v EU**) pro snížení emisí metanu nebo amoniaku. Maximální hustota chovu hospodářských zvířat se objevuje v několika intervencích na pevnině, a to i v případě vázané podpory v některých environmentálně ohrožených oblastech.

Potenciál pro zvýšení **udržitelné výroby energie** prostřednictvím SP SZP pochází především z podpory využívání agrofotovoltaiky a investic do výroby biometanu. S **relativně malým příspěvkem (1 556 MW**) v daném období SP SZP pouze doplňují opatření mimo SZP.

Kombinované účinky celkového příspěvku nástrojů SP SZP ke zmírnění změny klimatu je v této fázi stále **obtížné posoudit** a je třeba je posuzovat **společně s** účinky **vnitrostátních nástrojů a nástrojů plánování v oblasti klimatu** v kontextu modernizovaného využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) ([19]) a nařízení o sdílení úsilí ([20]). V tomto ohledu členské státy v roce 2023 vyhodnocují potřebu přezkoumat své SP SZP s ohledem na nové cíle nařízení o LULUCF a sdílení úsilí ([21]), což jim poskytuje příležitost posoudit potenciál svých SP SZP ke zmírnění dopadů s ohledem na vyšší ambice v oblasti klimatu.

SP SZP obecně **uznávají potřebu** zlepšit **odolnost** zemědělského odvětví **vůči klimatu** a lépe se připravit na extrémní povětrnostní jevy a vodní rizika pomocí hospodářských zvířat a plodin přizpůsobených klimatu. Zemědělské projekty vykazují **potenciál řešit odolnost,** protože přispívají k sekvestraci uhlíku, ochraně půdy a diverzifikaci krajiny.

Pokud jde konkrétně o **nedostatek vody a o sucho,** což je v mnoha regionech EU stále větším problémem, **zaměřují se SP SZP týkající se přeshraniční spolupráce na investice do** skladování vody a zavlažování. Celkem **4,5 % zemědělské půdy v EU** je určeno ke zlepšení vodní bilance prostřednictvím **pozemních postupů** a některé členské státy, které mají v této oblasti větší potřeby, je řeší mimo své SP SZP. Přístupy k adaptaci na úbytek dostupné vody a zajištění dlouhodobé odolnosti (prostřednictvím řešení založených na přírodě, zadržování vody v krajině, pěstování plodin méně náročných na vodu a opětovného využívání vody) **budou muset být posíleny** a **lépe integrovány do** dlouhodobého strategického plánování v oblasti adaptace a odolnosti zemědělství. V tomto ohledu budou důležitá i **opatření mimo SZP** prostřednictvím plánů pro správu povodí, sucho a přizpůsobení.

Plány **vynakládají značné úsilí na ochranu půdy** (s důrazem na erozi půdy a obsah organické hmoty) a, i když v menší míře, na **hospodaření s živinami a kvalitu vody.** V porovnání s minulostí vyžaduje podmíněnost celkově delší pokrytí půdy, lepší postupy obdělávání půdy a střídání plodin a širší ochranné pásy podél vodních toků. Zahrnuje také zákonné požadavky na řízení týkající se znečištění fosfáty. Většina členských států **zvýšila**, a to často výrazně, **plochu, na kterou se zaměřují** dobrovolná opatření ke zlepšení kvality půdy **(47 % zemědělské půdy EU** oproti 15 % v roce 2021). Některá z těchto opatření přímo či nepřímo zabraňují ztrátám živin a vedou ke zlepšení kvality vody. Většina

([19]) Využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví; viz konsolidované znění nařízení o LULUCF(nařízení (EU) 2018/841).
([20]) Viz konsolidované znění nařízení o sdílení úsilí(nařízení (EU) 2018/842).
([21]) Podle článku 120 nařízení o SP SZP.

strategií Společenství se zabývá **kvalitou ovzduší** a zaměřuje se na **investice a** přístupy k **aplikaci živin**, které snižují emise amoniaku, avšak s **omezeným pokrytím půdy** (6 % zemědělské půdy EU).

Příspěvek k cílům Zelené dohody pro Evropu

SP SZP **významně přispívají k** dosažení **cíle** strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“, podle kterého **má být do roku 2030 25 % zemědělské půdy v EU obhospodařováno ekologicky**. Odhaduje se, že do roku 2027 by mělo být **10 % zemědělské plochy EU podporováno v rámci SP SZP pro ekologické zemědělství** (oproti 5,6 % v roce 2020). K tomu přispívá také podpora investic a propagace, jakož i školení a poradenství pro ekologické producenty. Doplňkové národní iniciativy (přijaté v rámci národních ekologických akčních plánů) týkající se budování kapacit, rozvoje trhu a veřejných zakázek pomohou dosáhnout cíle EU. Na národní úrovni se ambice oznámené v souvislosti s tímto cílem pohybují mezi 5 % a 30 % zemědělské půdy.

Příspěvek k cílům Zelené dohody pro Evropu

SP SZP vykazují **dobrý potenciál přispět k** dosažení **cíle** strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“, **kterým je snížení používání chemických pesticidů a rizika jejich používání o 50 % do roku 2030**. Povinné **střídání plodin** (vyžadované zvýšenou podmíněností) napomáhá zavádění integrované ochrany proti škůdcům (IPM) na celé orné půdě EU. Významně k tomu přispívají i **další prvky podmíněnosti** (například zákaz používání pesticidů podél vodních toků a požadavek na zachování úhoru a krajinných prvků, které pomáhají v boji proti škůdcům). Snížení bude posíleno cílenými **dobrovolnými programy** (např. zahrnujícími širší diverzifikaci a střídání plodin, biologickou kontrolu, ekologické a precizní zemědělství) na **27 % zemědělské půdy EU**. Celostní přístupy k integrované ochraně rostlin však mohly být lépe zohledněny. Očekává se, že úsilí bude významně doplněno opatřeními na vnitrostátní úrovni.

Zpřísněná pravidla podmíněnosti týkající se ochranných pásem podél vodních toků a hospodaření s půdou spolu s četnými dobrovolnými zásahy v oblasti hospodaření s živinami přispějí ke splnění cíle strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“, kterým je snížení ztrát živin do roku 2030 na polovinu. Omezení používání hnojiv a podpora zlepšování zdraví a úrodnosti půdy se týkají **15 % zemědělské půdy v EU**. Omezení používání hnojiv bude často podporováno i v oblastech Natura 2000. Očekává se, že podpora SP SZP pro zvýšení účinnosti živin, včetně hospodaření s hnojem a přesných technologií, povede k optimalizaci používání hnojiv. V některých oblastech s vysokými ztrátami živin však chybí zaměření na tyto otázky. Možnost kompenzačních opatření proti znečištění živinami, jak je stanovena v rámcové směrnici o vodě ([22]), je poměrně málo využívána.

Z hlediska stavu biologické rozmanitosti v zemědělské půdě přetrvávají významné výzvy. Tato SZP věnuje těmto výzvám zvýšenou pozornost, což se odráží v **rozšířeném prostoru pro přírodu** požadovaném v rámci **nového DZES 8** a v podpoře zapojení zemědělců do dobrovolné **ochrany nebo obnovy biologické rozmanitosti na 31 % zemědělské půdy EU** (například prostřednictvím extenzivního obhospodařování travních porostů a udržování krajinných prvků). Širší ekologické programy se přidávají k agroenvironmentálním a klimatickým závazkům, které se často více soustřeďují na danou

([22]) Viz konsolidované znění směrnice 2000/60/ES.

problematiku nebo oblast, a mohou vést k postupným, ale přesto rozsáhlým změnám v obecných zemědělských postupech.

Příspěvek k cílům Zelené dohody pro Evropu

SP SZP **přispívají ke zvýšení zastoupení vysoce rozmanitých krajinných prvků**, aby byl do **roku 2030** dosažen **cíl** strategie biologické rozmanitosti, **kterým je 10 % zemědělské půdy**. Posílení **závazku** věnovat **alespoň 4 % orné půdy** mimoprodukčním prvkům je významnou změnou pro ty členské státy a zemědělce, kteří se při plnění „ozelenění" v letech 2015–2022 spoléhali na produkční plochy (plodiny vázající dusík a meziplodiny). Samo o sobě (bez započítání dalších dobrovolných snah) by toto pravidlo mohlo potenciálně zpřístupnit přírodě nejméně další milion hektarů. Některé SP SZP dále přispívají podporou ekologických sítí prvků nebo investicemi do vytváření nových krajinných prvků (vedle údržby těch stávajících), čímž přidávají další hodnotu (zejména pokud je tato podpora spojena se školením a poradenstvím). Celkově si však takové úsilí zaslouží větší pozornost.

Všechny SP SZP vykazují **určitý příspěvek k cílům vyplývajícím ze směrnic EU o přírodních stanovištích a ptácích.** Plochy **travních porostů** v EU **chráněné** před přeměnou a rozoráním **se rozšířily o 9 %** a **dobrovolná opatření pro** lepší hospodaření mají pokrýt **25 % ploch Natura 2000**. K dosažení příznivého stavu z hlediska ochrany napomohou cílené programy týkající se jednotlivých druhů (např. opatření na podporu soužití s velkými šelmami nebo obnova stanovišť). Platby kompenzující omezení v oblastech Natura 2000 (které zvyšují akceptaci omezení ze strany příjemců) se potenciálně dostanou k většímu počtu zemědělců, i když stále existuje prostor pro jejich další zvýšení. Příležitosti na podporu ochrany stanovišť a druhů a na podporu opatření uvedených v prioritních akčních rámcích ([23]) však mohly být lépe využity.

Spolupráce mezi zemědělci v krajinném měřítku má potenciál maximalizovat účinky intervencí, i když je v některých plánech SZP stále nedostatečně rozvinutá. Větší přínosy se očekávají od plateb založených na výsledcích, které jsou zahrnuty v některých SP SZP (zejména v souvislosti s pastvinami a loukami). Ochrana volně žijících opylovačů je v programech ochrany přírody zastoupena výrazněji než v předchozím období.

SP SZP uznávají úlohu **multifunkčního a udržitelného lesního hospodářství, ale podpora lesnictví není jejich primárním zaměřením.** Účelová finanční podpora je poměrně nízká (4,2 miliardy EUR), neboť členské státy mají tendenci řešit odvětví lesnictví jinými prostředky (např. státní podporou a národními lesnickými fondy) a některé programy přeshraniční spolupráce nejsou ohledně podpory explicitní.

2.3. Posílení socioekonomické struktury venkovských oblastí a dobrých životních podmínek zvířat

Třetina manažerů zemědělských podniků v EU byla v roce 2020 starší 65 let a jejich průměrný věk byl 57 let. Členské státy si uvědomují, že se jedná o výzvu pro dlouhodobé zajištění potravin a živobytí na venkově, a pokračují v podpoře generační obnovy prostřednictvím kombinace nástrojů, vyhrazených zdrojů a stanovení priorit podpory.

([23]) Podle článku 8 směrnice o stanovištích (směrnice Rady 92/43/EHS) na období *víceletého finančního rámce* 2021–2027.

Plány **podporují přibližně 377 000 mladých zemědělců při** zahájení zemědělské činnosti. To představuje nárůst ve většině členských států. Přestože **téměř všechny SP SZP překračují minimální požadované financování**, **absolutní peněžní částky**, o které se tyto ambice opírají, spíše **pokračují z předchozího období**. Hmatatelnější zlepšení lze nicméně nalézt v: cílení zdrojů; lepším využíváním finančních nástrojů; lepší konstrukci jednotlivých nástrojů; a kombinovaném využití nástrojů v rámci strategického přístupu pro dosažení kumulativního účinku.

Dotace na zahájení činnosti a účelová podpora příjmů jsou dva klíčové nástroje, které jsou v mnoha SP SZP doplněny **vyššími mírami intenzity investic**, ačkoli se v omezené míře využívají účelové investice na pomoc mladým zemědělcům při zvyšování jejich konkurenceschopnosti a podpora pro převody zemědělských podniků. Nicméně **rozšířené využívání finančních nástrojů**, které doplňují dotace, zvyšuje potenciální přístup k financím a možnostem nákupu půdy. Doplňková podpora pro mladé zemědělce se v jednotlivých SP SZP liší, je však významným doplňkem k základním příjmovým platbám a trvale přispívá k ekonomické udržitelnosti jejich zemědělských podniků.

Některé potřeby v této oblasti jsou v plánech řešeny pouze částečně, přičemž opatření jsou plánována na národní úrovni. Tato **komplementarita** bude hrát klíčovou roli při podpoře mladých lidí, aby se začali věnovat zemědělství. Členské státy by měly optimalizovat součinnost s vnitrostátními politikami vzhledem k **významné úloze ostatních politik při podpoře generační obnovy** a řešení potřeb ve venkovských oblastech (např. v oblasti zdravotnictví a vzdělávání).

Klesající podíl zemědělství na zaměstnanosti na venkově zdůrazňuje význam vytváření příležitostí v zemědělství, lesnictví a dalších odvětvích, a tím i podpory podnikání a vzájemné závislosti mezi venkovskými a městskými oblastmi. Přibližně třetina SP SZP poskytuje **novým zemědělcům podporu při zahájení činnosti**, aby jim obecně usnadnila přístup na trh. Kromě toho věnují SP SZP zdroje na vytváření pracovních míst v jiných odvětvích, i když jejich celkový příspěvek k **růstu zaměstnanosti** je **spíše omezený**. Plánovaná opatření zahrnují investice nejen do zpracování a marketingu a do vytváření podniků souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím, ale také do cestovního ruchu, biohospodářství a sociálních služeb. V tomto ohledu **jsou třeba další fondy EU, aby se dále doplňovalo financování SZP**.

Nová **sociální podmíněnost** zajišťuje důstojné pracovní podmínky a rovněž přispívá k sociálnímu začlenění. Platby v rámci SZP mohou být sníženy, pokud příjemci nedodržují určitá pravidla týkající se transparentních a předvídatelných pracovních podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Několik členských států již tento prvek podmíněnosti uplatňuje v roce 2023 a v roce 2025 se stane povinným pro všechny.

Rovnost žen a mužů je poprvé součástí jednoho ze specifických cílů SZP. Několik plánů prokazuje snahu o dosažení pokroku v této oblasti tím, že zahrnují příslušné podmínky pro podporu (a tím zaměřují danou podporu), a tím, že motivují ženy k účasti na zemědělských činnostech a činnostech v oblasti rozvoje venkova.

Strategie místního rozvoje realizované **prostřednictvím programu LEADER jsou klíčovým (a obvykle jediným)** nástrojem, který se v rámci SP SZP používá k uspokojování **rozmanitých potřeb venkovských oblastí** v otázkách, jako je zaměstnanost, sociální začleňování, služby na venkově a inovace a konkurenceschopnost venkovských ekonomik. Podpora „chytrých vesnic“ v rámci programu LEADER i mimo něj má uvolnit potenciál digitálních, sociálních a technologických inovací ve venkovských oblastech. Na územní strategie byl vyčleněn vyšší podíl prostředků na rozvoj venkova,

avšak absolutní částky určené na program LEADER se snížily, zatímco celkové ambice, pokud jde o pokrytí venkovského obyvatelstva, se zvýšily. Očekává se, že program LEADER zvládne více s menším úsilím. **Je třeba vyvinout další úsilí, které** by tento nástroj doplnilo.

Příspěvek k cílům Zelené dohody pro Evropu

Klíčovými přispěvateli k dosažení **cíle strategie „od zemědělce ke spotřebiteli", kterým je 100% širokopásmové připojení ve venkovských oblastech**, jsou **další fondy a programy** se značnými finančními prostředky, jako je Nástroj pro oživení a odolnost a Evropský fond pro regionální rozvoj. Některé SP SZP také pomáhají (i když v omezené míře) při zlepšování digitálních dovedností a malé infrastruktury.

Některé plány zavedly nebo zvýšily své úsilí o řešení potřeb souvisejících s **dostupností venkovských oblastí, lepšími základními službami a infrastrukturou**, ale **úroveň ambicí celkově poklesla.** Plánuje se pouze několik opatření, která by pomohla řešit mobilitu (vyloučení) na venkově a dekarbonizaci venkovské dopravy. Je rovněž zapotřebí stálé podpory z dalších fondů EU a vnitrostátních fondů, které působí ve venkovských oblastech.

SP SZP se nově zaměřuje na výzvy udržitelnosti potravinových systémů. V oblasti dobrých životních podmínek zvířat mají SP SZP **větší ambice a plánují podporu 23 % dobytčích jednotek v EU** ([24]), na kterou je vyčleněno nejméně 6,3 miliardy EUR (kromě investiční podpory), což je v porovnání s minulým obdobím poměrně výrazný nárůst v některých členských státech. Plány reagují na doporučení Komise z roku 2020 týkající se zlepšení dobrých životních podmínek zvířat a většina z nich alespoň do určité míry přijímá opatření k zabránění stahování ocasů prasat a k podpoře neklecových systémů chovu nosnic. Většina SP SZP vyčleňuje prostředky na zlepšení životních prostor a podmínek ustájení zvířat. Podporují také venkovní pastvu v odvětví mléka, hovězího a telecího masa. Některá z těchto opatření mohou také pomoci snížit závislost na antimikrobiálních látkách.

Příspěvek k cílům Zelené dohody pro Evropu

Příspěvek SP SZP k **dosažení cíle strategie „od zemědělce ke spotřebiteli", kterým je snížení používání antimikrobiálních látek na polovinu**, **je omezený**. Tato problematika je většinou řešena mimo plány, zejména právními předpisy EU o veterinárních léčivých přípravcích a medikovaných krmivech ([25]). Některé členské státy s vysokou úrovní prodeje antimikrobiálních látek pro hospodářská zvířata však ve svých SP SZP stanovily relativně vyšší cíle pro řešení tohoto problému v různých odvětvích živočišné výroby, a to prostřednictvím dobrovolných postupů a investic.

Některé SP SZP věnují pozornost snižování **plýtvání potravinami**, někdy v kombinaci s úsilím o zachování hodnoty zdrojů – a to prostřednictvím investic, odvětvových programů a spolupráce. Některé plány rovněž identifikují potřeby související s informovaností spotřebitelů o udržitelné, zdravé a vyvážené stravě. Tyto otázky se však většinou považují za takové, které je třeba řešit mimo plány.

([24]) Skutečná diferenciace podpory podle konkrétních druhů bude známa po jejím zavedení, stejně jako další podrobnosti o podporovaných postupech.

([25]) Viz (konsolidované) znění nařízení (EU) 2019/6 a nařízení (EU) 2019/4.

2.4. Podpora znalostí, inovací a digitalizace

Plány uznávají úlohu dobře fungujícího **zemědělského znalostního a inovačního systému (AKIS**) při modernizaci odvětví, což umožňuje účinný systém řízení, který zajišťuje vazby mezi výzkumem (včetně programu Horizont Evropa) a praxí.

Očekává se, že se zvýší sdílení znalostí a inovace. Byť v různé míře, všechny plány podporují výměnu znalostí a téměř všechny zahrnují podporu inovačních projektů, které jsou základem všech specifických cílů SZP prostřednictvím evropského inovačního partnerství v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti (EIP-AGRI) ([26]), přičemž se očekává, že počet operačních skupin EIP se oproti minulosti ztrojnásobí. Velká část poradenství a školení bude zaměřena na kapacity, znalosti a inovace související s environmentální udržitelností. Zdá se však, že **plánovaný finanční příděl neodpovídá širokému spektru potřeb**, které je třeba uspokojit, aby se urychlila transformace.

Plánuje se zvláštní úsilí na **podporu zemědělství účinněji využívajícího zdroje a založeného na znalostech** prostřednictvím precizního zemědělství, spolupráce a výměny znalostí o digitálních otázkách. V porovnání s problémy, kterým čelí malé a střední zemědělské podniky, je však snaha **SP SZP stimulovat využívání digitálních technologií stále poměrně omezená.**

3. ZÁVĚRY

Toto hodnocení potvrzuje, že reformovaná SZP hraje důležitou roli v podpoře zemědělství EU při přechodu na udržitelný model hospodaření a zároveň podporuje příjmy zemědělců i potravinovou bezpečnost.

Nové strategické plány SZP jsou vhodným nástrojem pro integrované plnění cílů politiky SZP, neboť členské státy je využívají k přípravě a realizaci reakcí na výzvy na svém území, přičemž stanoví priority cílů a efektivně a účelně využívají dostupné zdroje.

Plány ukazují, že **se nadále podporují příjmy zemědělských podniků, hospodářská udržitelnost a odolnost zemědělského odvětví** v celé EU. Podmíněná přímá podpora příjmů spolu s investicemi do modernizace představují klíčové prvky pro životaschopnost zemědělství a potravinovou bezpečnost v EU. Jejich účinnost a zacílení si zaslouží trvalou pozornost.

Rostoucí výskyt extrémních povětrnostních jevů a globální geopolitická nejistota **vyžadují posílení nástrojů řízení rizik a jejich větší využívání** v celé Unii prostřednictvím programů EU nebo vnitrostátních programů, které by měly být doprovázeny proaktivními opatřeními k řešení základních příčin a ke zvýšení odolnosti zemědělských podniků ve střednědobém horizontu. Současně bude zásadní klást větší důraz na ziskovost zemědělských podniků, na inovace, technologie a digitalizaci, jakož i na odbornou přípravu, poradenství a přístup ke znalostem.

Plány vykazují **potenciál přispět ke zmírnění změny klimatu**, zejména zvýšením sekvestrace uhlíku, **zatímco výzvy v oblasti přizpůsobení se změně klimatu si žádají komplexnější a dlouhodobější přístup**, který vyžaduje příslušné postupy řízení a investice.

([26]) Evropské inovační partnerství v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti.

Plány **ukazují pokrok v oblasti udržitelného hospodaření s přírodními zdroji**, zejména v oblasti půdy a snižování závislosti na chemických vstupech. Další úsilí by mohlo být věnováno udržitelnému využívání vody a emisím látek znečišťujících ovzduší. Plány **mají také potenciál přispět k zastavení a zvrácení úbytku biologické rozmanitosti**, zlepšení ekosystémových služeb a ochraně stanovišť a krajiny. **Rozsah potřeb souvisejících s biologickou rozmanitostí** však vyžaduje **větší pokrytí** slibnějších programů (zejména na intenzivněji obhospodařované půdě v EU) a odpovídající finanční podporu.

Bude zapotřebí **komplexnějšího přístupu ke konkrétním odvětvím**, který by zahrnoval jejich hospodářskou, sociální a environmentální zranitelnost a přínosy: například pomoci chovu hospodářských zvířat nadále snižovat emise a zároveň posílit pozitivní vliv extenzivních systémů chovu hospodářských zvířat na biologickou rozmanitost, vázání uhlíku, krajinu, kulturní dědictví a živobytí na venkově.

Je zapotřebí další práce na podporu **kvantifikace dopadů** postupů a investic podporovaných SP SZP; Komise pracuje na vývoji příslušných metodik pro odhad dopadů opatření ve SP SZP na klima.

Díky novému důrazu na **pracovní podmínky v zemědělských podnicích** a pozornosti věnované **nerovnováze mezi muži a ženami** plány pomáhají podporovat sociální udržitelnost. Plány také ukazují **snahu o oživení zemědělství** – s mladší generací a dalšími účastníky mimo zemědělský sektor. Větší pozornost je věnována také dobrým životním podmínkám zvířat.

Větší očekávání týkající se reakce na nejrůznější **socioekonomické potřeby venkovských oblastí znamenají velká očekávání od iniciativy LEADER** a od rozvoje **inteligentních vesnic s** cílem snížit rozdíly v rozvoji. Pro další řešení těchto potřeb bude klíčová komplementarita s ostatními fondy EU a vnitrostátními fondy a s právními předpisy([27]).

Výsledek SP SZP bude značně záviset na **míře zapojení zemědělského společenství**. Zvláštní pozornost je třeba věnovat zajištění vysoké míry využívání udržitelných dobrovolných zemědělských postupů (tj. ekologických programů a intervencí pro rozvoj venkova), a to zejména proto, že zajištění odpovídající úrovně podpory je vzhledem k inflačnímu tlaku a rostoucím nákladům obětované příležitosti náročné. Zásadní je také sdílení **znalostí a inovací**.

Celkový pokrok při dosahování cílů SZP a v konečném důsledku i **cílů Zelené dohody pro Evropu závisí rovněž na pravidlech a/nebo finanční podpoře mimo oblast působnosti SP SZP**, jakož i na dalších vnějších faktorech, jako je vývoj trhů a preferencí spotřebitelů.

Komise bude i nadále spolupracovat s členskými státy, aby zajistila hladké provádění SP SZP, zachovala celkové ambice plánů a našla vhodná řešení, která umožní pokrok při plnění cílů.

Aby byl naplněn potenciál SP SZP během jejich provádění, měly by členské státy a Komise věnovat zvláštní pozornost: posílení dovedností, odborné přípravy a poradenské kapacity na všech úrovních; podpoře výměny osvědčených postupů, aby se členské státy a zúčastněné strany mohly lépe orientovat; snížení administrativní zátěže spojené s

([27]) Zpráva Komise o dlouhodobé vizi pro venkovské oblasti EU do roku 2024 bude obsahovat úvahy o tom, jak posílit podporu venkovských oblastí.

konkrétními zásahy a monitorování provádění a výsledků (a stejně tak přizpůsobení plánů, kde to bude třeba).